

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.6.151](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.151)

УДК 336.1

*А. А. Возненко,
аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління» м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-7179-9441*

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

*А. Voznenko
postgraduate student, SESI «Academy of Financial Management» Kyiv, Ukraine*

INFLUENCE OF STATE FINANCING ON THE COMPETITIVENESS OF SPACE INDUSTRY

Механізм державного регулювання комічної галузі має корелюватися з ринковим механізмом та забезпечувати прозоре та дієве конкурентне середовище. Космічна галузь визначає довгостроковий економічний розвиток держави, виступає каталізатором розроблення та впровадження інноваційних технологій, забезпечує науково-технологічний рівень інших галузей. Структурна перебудова космічної галузі є одним із пріоритетів державної промислової політики, засобом реалізації інноваційної стратегії економічного зростання, утвердження України як високотехнічної держави. Об'єм податків та обов'язкових платежів, сплачених суб'єктами космічної діяльності до державного бюджету, у 10 разів більший коштів отриманих із бюджету на виконання космічної програми у 2018 році. Метою статті є оцінка впливу державного фінансування на конкурентоспроможність космічної галузі. Матеріалами дослідження є інформаційно-статистична інформація міжнародних аналітичних агентств та державних статистичних органів, монографії, статті вітчизняних і зарубіжних вчених. У науковому дослідженні використано сукупність підходів та методів, серед яких діалектичний та структурний методи застосовано для розкриття сутності державного фінансування; метод аналізу, синтезу, статистики – для оцінки впливу державного фінансування на конкурентоспроможність космічної галузі. У дослідженні проаналізовано практичні аспекти державного фінансування космічної галузі.

The mechanism of state regulation of the comedy industry should be correlated with the market mechanism and ensure a transparent and effective competitive environment. The space industry determines the long-term economic development of the state, acts as a catalyst for the development and implementation of innovative technologies, provides the scientific and technological level of other industries. The restructuring of the space industry is one of the priorities of the state industrial policy, a means of implementing the innovative strategy of economic growth, the establishment of Ukraine as a high-tech state. The volume of taxes and compulsory payments paid by the subjects of space activity to the state budget is 10 times higher than the funds received from the budget for the implementation of the space program in 2018. The cosmic program of Ukraine did not become a government and effective instrument of the state power, but it is also important to study the actual level of the actual program with a program, it is not possible to complete the delivery of the program. A mechanism for evaluating the implementation and financing of the state program at all stages of its implementation, which should take into account the peculiarities of the

functioning of the state financial system throughout the budget period, needs to be introduced. It is important to develop a methodology in which the valuation procedures are maximally formalized and enable the estimation of the quantitative performance indicators (indicators) based on the values of the actual measurement parameters contained in the accounting, financial and statistical documentation.

The purpose of the article is to assess the impact of public funding on the competitiveness of the space industry. Research materials are information-statistical information of international analytical agencies and state statistical bodies, monographs, articles of domestic and foreign scholars. A scientific study uses a set of approaches and methods, among which dialectical and structural methods are used to reveal the essence of state funding; method of analysis, synthesis, and statistics - to assess the impact of public funding on the competitiveness of the space industry. The research analyzes the practical aspects of state financing of the space industry.

Ключові слова: державне фінансування; державне регулювання; космічна галузь; космічна діяльність; космічний ринок.

Keywords: state financing; state regulation; space industry; space activities; space market.

Постановка проблеми. Ринкова трансформація галузевої структури України не забезпечила результативних зрушень. Вважаємо, що механізм державного регулювання комічної галузі не корелюється з ринковим механізмом та не забезпечує прозоре та дієве конкурентне середовище. Інструменти державного регулювання у космічній галузі мають враховувати світові темпи інноваційного розвитку та базуватися на концепції сталого економічного розвитку та досвіді передових країн.

Космічна галузь визначає довгостроковий економічний розвиток держави, виступає каталізатором розроблення та впровадження інноваційних технологій, забезпечує науково-технологічний рівень інших галузей. Структурна перебудова космічної галузі є одним із пріоритетів державної промислової політики, засобом реалізації інноваційної стратегії економічного зростання, утвердження України як високотехнічної держави. Космічна галузь акумулює в собі всі інноваційні розробки людства та здійснює вплив на розвиток науково-технологічного рівня підприємств суміжних галузей економіки.

Ефективне державне регулювання з використанням державної допомоги реалізації державних програм за визначеними пріоритетними напрямками фундаментальних досліджень, що забезпечить створення сприятливого інноваційного клімату в космічній сфері. Сьогодні, важливим є створення умов для дієвої міжнародної кооперації, в тому числі впровадження механізмів взаємовигідного співробітництва між державами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих наукових досліджень оцінки та моделювання державної допомоги виділяємо праці вітчизняних вчених: Затонацької Т., Скрипник А., Серебрянського Д., Булат М., Пушкар І., Лагутіна В., Свідерської І.

Внесок у розвиток теоретичних та практичних аспектів оцінки державної допомоги здійснено такими зарубіжними науковцями як: Хольцнер М., Штелінгер Р., Стігліц Дж., Бузом І., Корчесло Б. та інші.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів управління, розвитку та конкурентоспроможності підприємств космічної галузі присвятили свої праці такі українські науковці та державні діячі як: Алексеев Ю., Дегтярьов О., Горбулін В., Конюхов С., Шевцов А., Шеховцов В., Пилипенко О., Присяжний В. та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є аналіз та розкриття практичних засад впливу державного фінансування на конкурентоспроможність космічної галузі. Відповідно до поставленої мети визначено та вирішено такі завдання:

- дослідити формування та реалізація державної політики у сфері космічної діяльності;
- здійснити оцінку ефективності використання бюджетних коштів державних цільових програм;
- визначити наявність умов для впровадження високотехнологічної інноваційної продукції як елементу конкурентоспроможності космічної галузі.

Методика дослідження. Матеріалами дослідження є інформаційно-статистична інформація міжнародних аналітичних агентств та державних статистичних органів, монографії, статті вітчизняних і зарубіжних вчених. У науковому дослідженні використано сукупність підходів та методів, серед яких діалектичний та структурний методи застосовано для розкриття сутності державного фінансування; метод аналізу, синтезу, статистики – для оцінки впливу державного фінансування на конкурентоспроможність космічної галузі.

Виклад основних результатів дослідження. Згідно із Законом України «Про космічну діяльність», цільова науково-технічна космічна програма країни затверджується Верховною Радою на п'ять років за поданням уряду. Ця програма визначає напрямки розвитку космічної галузі України та обсяг державного фінансування [5].

На виконання статей 35 та 37 Бюджетного кодексу України ДКА щорічно формує та надає до Міністерства фінансів бюджетний запит до проекту державного бюджету на наступний бюджетний рік за всіма бюджетними програмами, в тому числі за бюджетною програмою за КПКВК 6381020.

Після затвердження Закону України «Про Державний бюджет», та надання Міністерством фінансів лімітних довідок про бюджетні асигнування та кредитування на відповідний рік, ДКА подає до Міністерства фінансів проекти зведених кошторисів та зведених планів асигнувань.

Після надання Державною казначейською службою витягу із складових частин розпису Державного бюджету на відповідний рік, затвердженого Мінфіном, ДКА затверджено кошторис за даною програмою та план асигнувань (за винятків надання кредитів з бюджету) загального фонду бюджету.

З метою реалізації бюджетної програми за КПКВК 6381020 «Виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері космічної галузі, в тому числі загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України» щороку протягом 2013-2017 років ДКА розроблялися порядки використання коштів за напрямками і завданнями Програми в межах обсягів видатків, передбачених законами України про Державний бюджет на відповідні роки (постанови Кабінету міністрів України від 4 березня 2013 р. № 145; від 21 травня 2014 р. № 141; від 31 березня 2015 р. № 158; від 8 вересня 2016 р. № 598; від 19 квітня 2017 р. № 269).

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет» та правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Міністерства фінансів від 29 грудня 2002 року № 1098, щорічно розроблялися та надавалися на затвердження до Мінфіну паспорти по даній бюджетній програмі.

З метою контролю за цільовим використанням коштів, керуючись правилами складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Міністерства фінансів від 29 грудня 2002 року № 1098, щорічно формувалися звіти про виконання паспорту бюджетної програми за КПКВК 6381020.

Крім того, до Міністерства фінансів надавалася інформація про досягнення запланованої мети, завдань та результативних показників головним розпорядником коштів державного бюджету ДКА в межах бюджетних програм.

У 2019 році планується запуск першого українського телекомунікаційного супутника «Либідь». Розробка супутника була передбачена програмою 2007-2011 років. Після анексії Криму Росією станція прийому інформації та управління для супутника залишилась на непідконтрольній території. На заміну втраченому у 2012 році супутнику ДЗЗ «Січ-2» у 2020 році планується новий «Січ-2-1». Планується розробка нових систем «Либідь-2» та «Січ-3-0», а також «екологічно чистих рушійних установок» для ракет. У 1,5 раза планується підвищення зарплати працівникам підприємств Державного космічного агентства, створити додатково 1 тисячу робочих місць.

Бюджет NASA на 2019 рік складає \$ 21 млрд. Бюджет Європейського космічного агентства 2018 році склав \$ 6,5 млрд. Видатки Китаю на космос сягають \$ 3 млрд на рік. Бюджет Французького космічного агентства у 2018 році склав \$ 2,8 млрд. Японія виділяє на космос у 2018 році \$ 1,39 млрд. Обсяг фінансування російської космічної програми на 2018 рік складає близько \$ 1,3 млрд. Бюджет Канадської космічної агенції на 2018-2019 роки знаходиться в межах \$ 264,6 млн.

Космічну Програму України 2013-2017 років фактично профінансовано із державного бюджету на суму 380 409,1 тис. грн., що становить 33,9 % від передбаченого Програмою. У розрізі соціально-економічних показників, виконання Програми забезпечило прямий дохід (загальна сума виручки від реалізації продукції) – 17,289 млрд. грн.; прямий дохід по ракетно-космічній техніці – 7,881 млрд. грн.; непрямий дохід – 1,603 млрд. грн.

З 2013 по 2017 роки загальна чисельність працюючих на підприємствах галузі скоротилась з 24784 чол. до 18651 чол. (25 %). Збільшення чисельності працюючих за цей же період відбулось на ДП «КБ «Південне» ім. М.К.Янгеля» з 4686 чол. до 5190 чол. Загальна кількість працівників підприємств космічної галузі, які належать до сфери управління ДКА та залучені до виконання космічної програми, за підсумками 2018 року складає 16529 осіб. Середній вік працівників – 51 рік, у галузі працює молодь віком до 35 років у кількості 4071 чоловік [2].

У 2014-2017 роках космічна діяльність здійснювалась у складних економічних та політичних умовах, що склалися у взаємовідносинах з Російською Федерацією, оскільки частка продукції підприємств галузі для російських замовників складала від 60 до 80 % від загального обсягу. З 2014 року на підприємствах космічної галузі ведеться робота з імпортозаміщення і диверсифікації поставок матеріалів та комплектуючих. Насамперед, було визначено критичні складові частини та комплектувальні вироби, які виробляються на підприємствах Російської Федерації та розпочато пошук доступних аналогів необхідних матеріалів та комплектуючих. Окрім тривалого часу, заходи з диверсифікації джерел постачання потребують ще й значних фінансових втрат підприємств, вирішення цього питання неможливе без застосування механізмів державної фінансової підтримки та координації.

За 2017 рік на економічно активних підприємствах галузі обсяг товарного виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) в порівнянних цінах склав 4 683 млн. грн. (в діючих цінах – 4 880,2 млн грн). Збільшення обсягів товарного виробництва до відповідного періоду минулого року становить 126,3 %.

Обсяг валового виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) в порівнянних цінах склав 5 458,3 млн грн (в діючих цінах – 5 655,5 млн грн). Збільшення обсягів валового виробництва до відповідного періоду минулого року становить 136 %.

Експортовано продукції на 2 283,1 млн. грн. (на 8,1 % більше, ніж за 2016 рік). Частка експорту продукції у загальному обсязі реалізації складає 49,3 % (за 2016 рік частка експорту становила 56,5 %).

В основному продукція експортувалася до: інших країн – 2 121,1 млн грн (92,9 % від загального обсягу експорту), в тому числі: Саудівська Аравія – 1351,5 млн грн (59,2 % від загального обсягу експорту), Республіка Корея – 156,2 млн грн (6,8 % від загального обсягу експорту), США – 246 млн грн (10,8 % від загального обсягу експорту), КНР – 127,7 млн грн (5,6 % від загального обсягу експорту); країн СНД – 162 млн грн (7,1 % від

загального обсягу експорту), в тому числі: Російської Федерації – 157,7 млн грн (6,9 % від загального обсягу експорту, за 2016 рік частка експорту становила 14,2 %).

У 2017 році імпортовано продукції на суму 391,2 млн грн (на 6,9 % менше, ніж за 2016 рік). Обсяги імпорту складають 17,1 % від експорту. Основними країнами, з яких підприємства галузі імпортують продукцію, є інші країни світу – 339,1 млн грн (86,7 % від загального обсягу імпорту), в тому числі: країни ЄС – 255,7 млн грн (65,4 % від загального обсягу імпорту), США – 19,7 млн грн (5,0 % від загального обсягу імпорту); країни СНД – 52,1 млн грн (13,3 % від загального обсягу експорту), в тому числі: Російська Федерація – 45,5 млн грн (11,6 % від загального обсягу імпорту).

Загальний обсяг освоєних капітальних інвестицій (без ПДВ) за 2017 рік складає 295 млн грн, в тому числі у придбання виробничого обладнання – 198,6 млн грн (або 67,3 % від загального обсягу інвестицій).

Знос основних засобів по підприємствам галузі на 31.12.2017 р. становить 67,4 %, при цьому у 4 державних підприємств ступінь зносу основних засобі перевищує 70 %.

За 2017 рік середньооблікова чисельність штатних працівників всіх підприємств галузі становила 18 675 осіб. Порівняно з відповідними даними минулого року вона зменшилась на 920 осіб (або на 4,7 %). На 31 грудня 2017 року чисельність штатних працівників галузі становить 18 927 осіб [2].

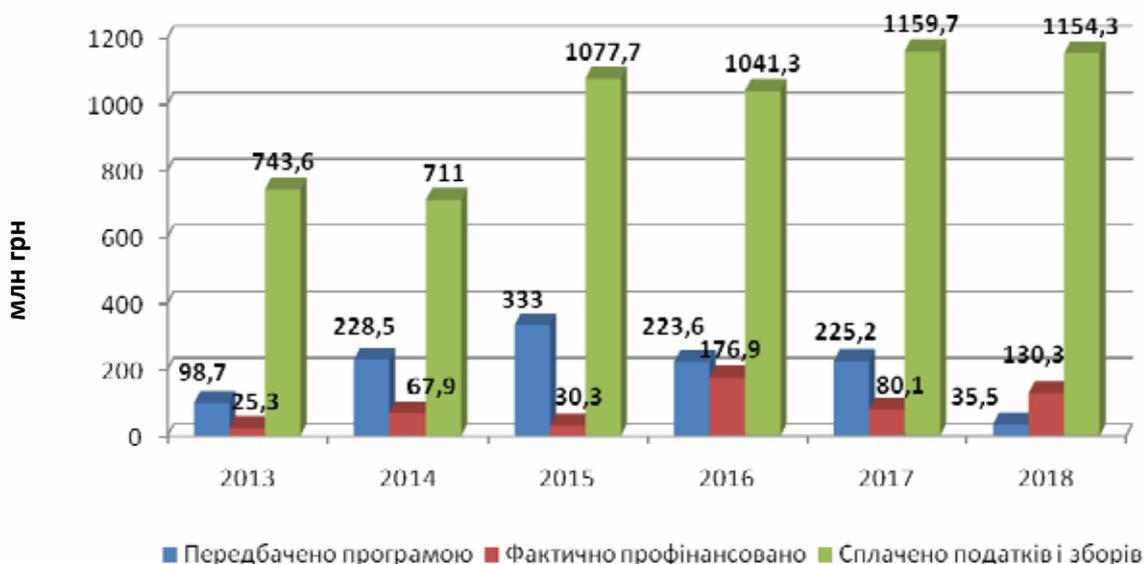
Обсяги реалізації продукції підприємств галузі за підсумками першого півріччя 2018 року зросли на 12,3 % – до 1,6 млрд грн. Загальний обсяг валової продукції за підсумками першого півріччя склав 2,1 млрд грн. Обсяг експорту продукції підприємств галузі в країни ЄС, США і в інші країни становив в першому півріччі 877,4 млн грн, або 90,1 % в загальному обсязі експорту [9].

У цілому п'ять підприємств закінчили перше півріччя з прибутком: Хартрон отримав майже 3 млн грн, ЮМЗ ім. Макарова – 130 тис грн, Київприлад – 20 тис грн, Науково-дослідний технологічний інститут приладобудування і Укркосмос. Номінальна середньомісячна зарплата по галузі зросла по відношенню до початку року на 8,1 % і склала в першому півріччі 8 223 грн [9].

Причиною неефективної діяльності підприємств галузі є невиконання підприємствами окремих показників фінансового плану за окремими показниками (щодо реалізації продукції, за обсягами чистого прибутку та частини чистого прибутку, що перераховується до державного бюджету) та зобов'язань особистих контрактів керівників зазначених підприємств. Це в значній мірі пов'язане з важкою економічною ситуацією в Україні, призупиненням виконання договорів з Росією, значним коливанням курсу валют, а також у зв'язку з відтермінуванням підписання договорів на виконання дослідно-конструкторських робіт.

Проте, за підсумками 2017 року обсяги виробництва товарної продукції зросли на 24 % в порівнянні з 2016 роком, а обсяги реалізації продукції зросли на 22 %. У 2013-2017 роках забезпечено наявність українських ракет-носіїв на світовому ринку космічних послуг: в рамках міжнародних комерційних проектів «Морський старт», «Наземний старт», «Дніпро». Здійснено 26 пуск РН українського виробництва, на орбіту виведено 90 супутників. Загальна сума коштів, отриманих підприємствами космічної галузі в результаті реалізації комерційних проектів «Морський старт», «Дніпро», «Наземний старт» склала більше 4,6 млрд грн.

У результаті реалізації заходів Програми у 2013-2017 роках створено умови для впровадження високотехнологічної інноваційної продукції (системи управління, прилади, засоби наземної інфраструктури), що забезпечуватимуть розвиток космічних технологій та їх трансфер у реальний сектор національної економіки. Космічна галузь України залишається бюджетоутворюючою, повернувши до бюджету у 2018 році 1154,3 млн грн (Рис. 1) [2].

Рис. 1. Фінансування Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2013-2017 роки та сплата податків і зборів підприємствами галузі до бюджету, млн грн

У рамках міжнародної діяльності у космічній сфері ДКА здійснює заходи щодо укладення міждержавних, міжурядових та міжвідомчих угод. Також, протягом своєї діяльності ДКА уклало із низкою космічних агентств угоди щодо співробітництва, які не є міжнародними договорами. Станом на 2018 рік з метою забезпечення двостороннього співробітництва у космічній сфері укладено 55 угод з 27 країнами: міждержавні – 3 (США; ЄС); міжурядові – 30 (США, Казахстан, Росія, Білорусь, Азербайджан, Китай, Туреччина, Бразилія, Аргентина, Ізраїль, Республіка Корея, Індія, Алжир, Індонезія, Саудівська Аравія, Перу, ЄКА); міжвідомчі – 19 (Бразильське космічне агентство, Міністерство освіти, науки та технологій Республіки Корея, Роскосмос, Міністерство оборони РФ, Національна академія наук РФ, Національний інститут аерокосмічних технологій Іспанії, Польське космічне агентство, Національне космічне агентство ПАР, Космічне агентство Мексиканських Сполучених Штатів, Румунське космічне агентство, Космічне агентство ОАЕ, Канадське космічне агентство, Нідерландське космічне агентство); двосторонні не міжнародні договори – 3 (Французький центр аерокосмічних досліджень, Німецький аерокосмічний центр, АТ «Польська група озброєнь»).

Головним інструментом реалізації державної політики в економічній сфері є державне замовлення. Проте, контроль за ефективністю використання бюджетних коштів зведений до контролю відповідності фактичних витрат до затвердженого кошторису, тобто, контроль направлений не на забезпечення одержання якісних кінцевих результатів та отримання корисного ефекту. Внаслідок цього по закінченню реалізації проекту виявляється, що кошти державного бюджету використані не ефективно. Особливо ця проблема проявляється при виконанні державних цільових науково-технічних програм, які мають забезпечувати інноваційний розвиток всієї економіки України.

Загальнодержавна цільова космічна програма не стала дієвим та ефективним інструментом державної допомоги, адже існує розбіжність між ступенем фактичного фінансування та плановими програмними показниками, що не дає можливості досягти поставлених цілей.

Необхідно запровадити механізм оцінювання виконання та фінансування державної програми на всіх стадіях її виконання, який має враховувати особливості функціонування фінансової системи держави на протягом всього бюджетного періоду. Важливим є розробка методики, в якій процедури оцінки максимально формалізовані і дають можливість оцінити значення індикаторів (показників) ефективності в кількісному вигляді на основі значень фактичних вимірjuвальних параметрів, що містяться в документації бухгалтерської, фінансової та статистичної звітності.

З 1992 року на навколосвітну орбіту виведено понад 300 космічних апаратів на замовлення 20 країн світу світі з використанням ракет-носіїв українського виробництва та здійснено понад 140 запусків з різних космодромів: Байконур, Плесецьк, платформа «Морський старт», об'єкта «Ясний». У 1995 році виведений на орбіту перший український супутник «Січ-1», у 1997 році перший космонавт-дослідник незалежної України Леонід Каденюк у складі екіпажу американського космічного корабля «Колумбія» побував у космосі, у 2011 році запущений український супутник ДЗЗ «Січ-2». У 2003 році між Україною та Бразилією підписано договір про довгострокове співробітництво щодо використання ракети-носія «Циклон-4» на бразильському пусковому центрі «Алкантара».

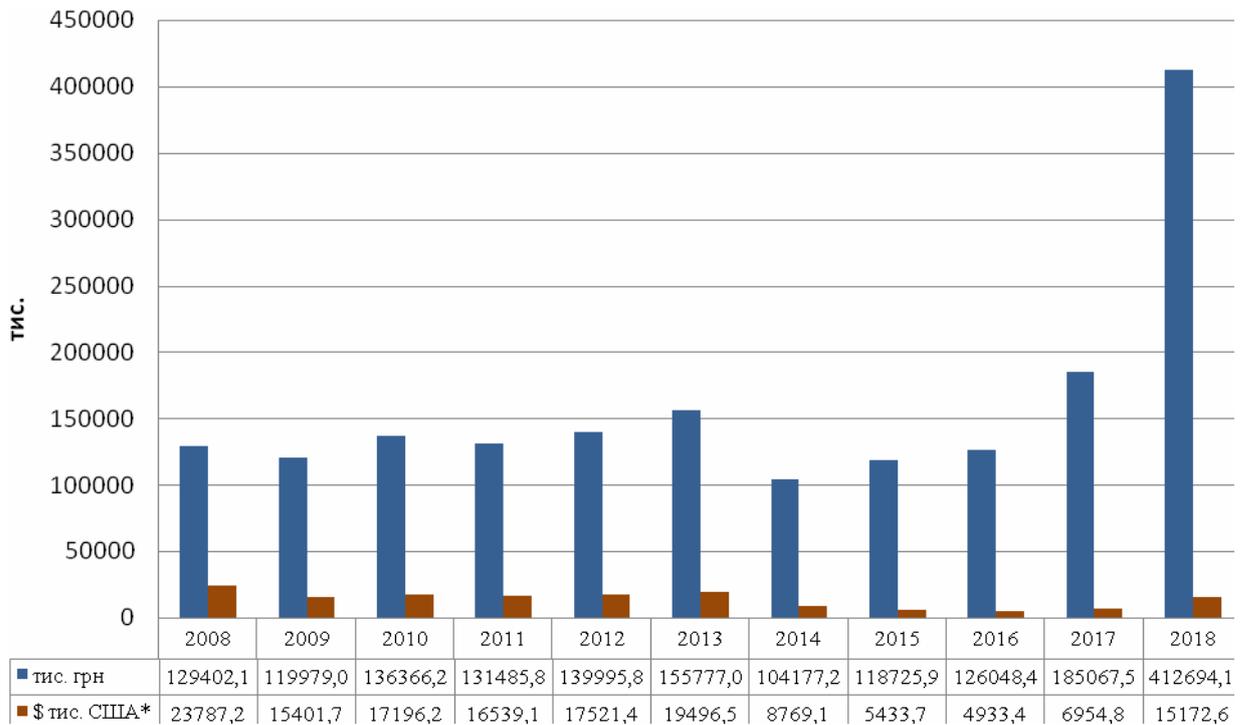
Весь період незалежності супутникова промисловість України була вразливою, що проявлялося в її функціонуванні в комплексі з РФ. Війна на Сході України та анексія Криму майже зупинили економічні відносини між Україною та РФ. Внаслідок цього зупинилась програма «Морський старт», призупинився проект «Antares» (США), Бразилія після 12 років співпраці вийшла зі спільного з Україною проекту по створенню ракетно-космічного комплексу «Циклон-4», запуск космічної системи «Либідь», тощо.

Україна має статус космічної держави завдяки повному циклу виготовлення космічної техніки: від проектування до виробництва, запусків і експлуатації в космічному польоті, що є головним критерієм.

П'ята космічна програма недофінансована близько на 800 млн грн. У 2017 році ДКА України замість 225 млн грн виділено 29 млн грн. Національна космічна програма на 2013-2017 рр. профінансована на 30 %, що не дозволяє виконати жодне із завдань [2].

Вагомо, що США у 2019 році на космічний сектор витрачають рекордні \$ 21 млрд, що становить 0,1% від ВВП, Європа – \$ 5,7 млрд (0,03 % ВВП), Японія – понад \$ 3 млрд (0,07 % ВВП).

Через фінансування бюджетних програм головного розпорядника бюджетних коштів (ДКА України) з державного бюджету виділяються кошти в тому числі на підтримку та функціонування підприємств та установ космічної галузі. З 2008 по 2018 рр бюджетна програма «Надання позашкільної освіти Національним центром аерокосмічної освіти молоді ім. О. М. Макарова» профінансована у обсязі 46 066,2 тис грн. На програму «Реформування та розвиток державних підприємств «ВО «Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова» та Державного Конструкторського бюро «Південне» імені М. К. Янгеля» з 2011 по 2012 рр виділено 3 094,9 тис грн. У 2017 році на програму «Фінансова підтримка державного підприємства «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова» на погашення заборгованості із заробітної плати» виділено 50 000,0 тис грн. В період з 2008 по 2018 рр на Національний центр управління та випробувань космічних засобів за програмою «Управління та випробування космічних засобів» виділено 2 104 502,2 тис грн (Рис. 2).

Рис. 2. Фінансування за рахунок коштів державного бюджету Національного центру правління та випробувань космічних засобів ДКА України

*для конвертації гривні в долар використовувався середній курс за рік, відповідно до даних НБУ

Джерело: Розроблено автором за даними ДКСУ

Відповідно до звіту Рахункової Палати України, за 2015 рік обсяги асигнувань, не відкриті Державною казначейською службою на проведення запланованих видатків (без урахування загальнодержавних видатків, коштів резервного фонду і видатків з обслуговування державного боргу), на 1 квітня 2015 року становили 1,3 млрд грн, або 2,1 %. Зокрема, Державному космічному агентству не відкриті асигнування на суму 930,0 млн грн, або 60,1 % від плану.

Загалом, у 2015 році в обсягах, менших за планові, проведено видатки за 348-ма бюджетними програмами на суму 31,4 млрд грн (без урахування видатків з обслуговування державного боргу, трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам і резервного фонду). Зокрема, план не виконано за 5-ма бюджетними програмами Державного космічного агентства – на 1,4 млрд грн, з яких на виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії для реалізації проектів «Циклон-4» і «Створення Національної супутникової системи зв'язку», – на 996,0 млн грн.

Для фінансування космічної програми до 2022 року передбачається 25 млрд грн (\$ 880 млн). Ця сума включає кошти з держбюджету й інших джерел. В рамках нової космічної програми, заплановано запуск першого українського телекомунікаційного супутника «Либідь» і оновленого супутника дистанційного зондування Землі «Січ-2-1», який призначений для отримання цифрових зображень поверхні нашої планети [8].

На початку 2018-го голова Космічного агентства України повідомив про підготовку законопроекту, який дозволить приватним компаніям вести бізнес в ракетно-космічній галузі. У перспективі, комерціалізація космічної сфери може залучити необхідні інвестиції для об'єднання інновацій та інтелектуального капіталу України.

Сьогодні, України, зважаючи на географічні особливості, не має власного космодрому та фактично не має на орбіті діючих космічних апаратів. Проте, наявність повного циклу зі створення ракетної техніки та космічних апаратів дозволяє залишатися на світовій космічній арені та бути членом більшості міжнародних організацій у сфері космосу, а також учасником найважливіших міжнародних переговорів у космічній галузі. Зокрема, відповідно до Угоди про асоціацію України з ЄС по частині космосу, ведеться співпраця за такими європейськими програмами як: «Горизонт-2020», «Copernicus», «EGNOS». Україна тримає курс на членство в Європейському космічному агентстві, що забезпечить можливість вітчизняним підприємствам брати участь у масштабних європейських космічних проектах та наукових програмах.

Висновки. У результаті реалізації заходів Програми у 2013-2017 роках створено умови для впровадження високотехнологічної інноваційної продукції (системи управління, прилади, засоби наземної інфраструктури), що забезпечуватимуть розвиток космічних технологій та їх трансфер у реальний сектор національної економіки. Космічна галузь України залишається бюджетоутворюючою, повернувши до бюджету у 2018 році 1154,3 млн. грн.

Формування і реалізація державної політики у сфері космічної діяльності здійснюється державою через ДКА України. Відповідно до Закону України «Про підприємництво» [7], випробуванням, виробництвом та експлуатацією ракет-носіїв, у тому числі з їх космічними запусками із будь-якою метою, може здійснюватися тільки державними підприємствами та організаціями. Основним елементом державної допомоги космічній

галузі виступає державне замовлення, або фінансування Загальнодержавної космічної програми. Тому, в умовах повного контролю та регулювання космічної галузі, державне фінансування має прямий вплив на конкурентоспроможність галузі.

Оцінка ефективності використання бюджетних коштів державних цільових програм має відстежувати не тільки зміни у рамках фінансування, а, насамперед, визначати ефективність досягнутих результатів, ефективність процесу реалізації програм і проектів, а також адекватність і дієвість програм на етапі їх розроблення. Оцінка має надавати аналітичну інформацію про реальні події і процеси, допомогти вдосконалити механізми реалізації програм та забезпечити прийняття оптимальних політичних і управлінських рішень у системі державного управління, підвищити ефективність і розумність використання ресурсів. Виходячи з цього, розробка методики, в якій процедури оцінки максимально формалізовані і дають можливість оцінити значення індикаторів (показників) ефективності в кількісному вигляді на основі значень фактичних вимірювальних параметрів, що містяться в документації бухгалтерської, фінансової та статистичної звітності, є актуальною.

Список літератури.

1. Господарський Кодекс України від 07.02.2019 № 436-IV. Стаття 12 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Заключний звіт про результати виконання Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013-2017 роки: Державне космічне агентство України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nkau.gov.ua/ua/activity/zvity-pro-diialnist>
3. Мартинович Д., Узагальнена методика моделювання впливу інструментів державної допомоги на процеси розвитку стратегічних видів економічної діяльності. Вісник Хмельницького національного університету. 2015 - № 2, Т. 2. ст. 219.
4. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України від 06.09.2012 № 5205-VI [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>
5. Про космічну діяльність: Закон України від 28.12.2015 № 502/96-ВР [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80>
6. Про державну підтримку космічної діяльності: Закон України від 07.02.2019 № 1559-III [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-14>
7. Про підприємництво: Закон України від 05.04.2015 № 698-XII. Стаття 4 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
8. Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2019-2023 роки: Проект Закону від 28.12.2018 № 9457 [Електронний ресурс]. – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65308
9. Підсумки діяльності підприємств галузі за 9 місяців 2018 року: Державне космічне агентство України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nkau.gov.ua/ua/news/khronika-podii/1206-kolehiia-derzhavnoho-kosmichnoho-ahentstva-ukrainy-pidvela-pidsumky-diialnosti-pidpriemstv-haluzi-za-9-misiatsiv-2018-roku-2>
10. Digital In 2019: Everything You Need To Know About The Internet. Consulting agency: We Are Social [Електронний ресурс]. – URL: <https://wearesocial.com/uk/blog/2019/02/digital-in-2019-everything-you-need-to-know-about-the-internet>

References.

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), Economic Code of Ukraine, *Hospodarskyi Kodeks Ukrainy*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 03 May 2019).
2. State Space Agency of Ukraine (2018), “Final report on the results of the implementation of the Space Program of Ukraine for 2013-2017”, available at: <http://www.nkau.gov.ua/ua/activity/zvity-pro-diialnist> (Accessed 04 May 2019).
3. Martynovich, D. Ye (2015), “Generalized method of modeling the influence of state aid instruments on the development of strategic types of economic activity”, *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu*, vol. 2, pp. 219
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “On stimulation of investment activity in priority sectors of the economy in order to create new jobs”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17> (Accessed 06 May 2019).
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On Space Activities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 06 May 2019).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine “On State Support to Space Activities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-14> (Accessed 07 May 2019).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “About Entrepreneurship”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (Accessed 07 May 2019).
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Draft of the Law of Ukraine “About Approval of the National Target Scientific-Technical Space Program of Ukraine for 2019-2023 years”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65308 (Accessed 07 May 2019).
9. State Space Agency of Ukraine (2018), “Results of activity of enterprises of the industry for 9 months of 2018”, available at: <http://www.nkau.gov.ua/ua/news/khronika-podii/1206-kolehiia-derzhavnoho-kosmichnoho-ahentstva-ukrainy-pidvela-pidsumky-diialnosti-pidpriemstv-haluzi-za-9-misiatsiv-2018-roku-2>

ahentstva-ukrainy-pidvela-pidsumky-diialnosti-pidpriemstv-haluzi-za-9-misiatsiv-2018-roku-2 (Accessed 07 May 2019).

10. Consulting agency: We Are Social (2019), “Digital In 2019: Everything You Need To Know About The Internet”, available at: <https://wearesocial.com/uk/blog/2019/02/digital-in-2019-everything-you-need-to-know-about-the-internet> (Accessed 08 May 2019).

Стаття надійшла до редакції 04.06.2019 р.